

А. Борисова,
аспірант заочної форми навчання
Міжнародного гуманітарного університету

КАТЕГОРІЯ «ІНФОРМАЦІЯ» У ПРАВІ ТА ЗАКОНОДАВСТВІ

Із розвитком теорії інформації та впровадженням її у практику громадської діяльності поступово стали з'являтися терміни «інформація», «інформаційна сфера», «інформаційні процеси». Розвиваються нові суспільні відносини – інформаційні, які вимагають як найшвидшого правового врегулювання з боку держави. Оскільки інформаційні правовідносини є результатом врегулювання суспільних відносин за допомогою певної сукупності правових норм, то дослідження цих відносин одночасно означає і виявлення їхнього об'єкта – інформації. Сам термін «інформація» із філософської категорії все більше перетворюється на правовий, а далі стає специфічним ресурсом сучасності, об'єктом правових відносин, отже, в систему правових знань також внесено нові поняття, пов'язані з інформацією.

Поняття «інформація» в текстах нормативно-правових актів використовувалося вже давно і досить широко, однак самостійного значення поняття набуло в середині 90 рр. ХХ століття з початком інтенсивного розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, що сприяли залученню більшості держав у глобальні процеси, пов'язані з інформатизацією.

За сучасних умов поняття інформації – одне з основних для науки і культури, і тому інтерес до нього залишається незмінно високим із тих пір, як із другої половини ХХ століття воно міцно увійшло у загальнотеоретичний ужиток. Велика кількість підходів до визначення поняття інформації, що існує в даний час, безперечно говорить

про те, що природничо-наукові галузі знання у цьому питанні досі перебувають у стані пошуку.

Існує багато напрацювань у теорії інформації, кібернетиці, інформатиці, проте в них відсутній розгляд даного поняття саме в контексті інформаційних комунікацій.

До початку промислової революції визначення суті інформації залишалось переважно прерогативою філософів. У ХХ ст. питаннями теорії інформації стали займатись такі науки, як кібернетика та інформатика. Сьогодні вона, крім вищезгаданих наук, розглядається в дуже багатьох галузях знань: у системології, фізиці, математиці, в теорії управління, юриспруденції.

У повсякденному, побутовому значенні інформація – це сукупність відомостей, даних, знань про будь-які процеси або події. Інформація – це абстрактне поняття, що відображає дані про будь-що незалежно від форми їхнього подання. Поняття «інформація» походить від лат. *informatio*, що означає відомості, роз'яснення, ознайомлення та відноситься до фундаментальних понять, які лежать в основі розуміння світу (час, простір, матерія, енергія і т.д.). Перші згадки про дане поняття сягають ще античної філософії [1].

У теорії інформації Клодом Шенноном (засновник теорії інформації) інформація визначається як знята невизначеність наших знань про що-небудь [2].

Інший варіант трактування категорії інформація пропонує Е. Тофлер. Як згадується у його праці «Шок майбутнього», чим вище рухатись за часо-

вою шкалою еволюції – тим частіше і швидше змінюються образи та ідеали, що сприймаються суспільством [3].

Найвідоміший автор і теоретик інформації, основоположник кібернетики, Норберт Вінер, визначав інформацію як позначення змісту, отриманого із зовнішнього світу у процесі нашого пристосування до нього і пристосування до нього наших почуттів [4]. Норберт Вінер виділяє та розмежовує поняття «повідомлення» та «інформація». Повідомлення – це будь-яка інформація, яка спрямована на приймач (технічний чи біологічний), а інформація – це важливі дані, що цікавлять адресата. Таке виокремлення та поділ є головною характерною рисою функціональної концепції інформації, про яку йтиметься нижче.

Ральф Хартлі, узагальнивши концепти робіт Н. Вінера та К. Шеннона, в 1964 році ввів в обіг словосполучення «теорія інформації» [4]. Таким чином, можна стверджувати, що перші і найвідоміші в новітній історії вживання терміна інформація пов'язані з позначенням сигналу в каналі зв'язку, з його технічними характеристиками [5].

Слід розрізнити правове використання поняття «інформації» в його загальнозживаному сенсі та використання в якості центрального поняття з метою регулювання конкретних правовідносин, безпосередньо пов'язаних із інформаційними процесами в суспільстві.

Самостійне значення поняття «інформації» тісно пов'язане з перспективою розвитку ринку інформаційних та телекомунікаційних технологій – побудовою «інформаційного суспільства». Відповідно, включення у правову термінологію поняття «інформація», а також інтенсивний розвиток відповідної галузі, «інформаційного права», безпосередньо залежить від прийняття ідеології «інформаційного суспільства», яка ставить перед правовою системою конкретної держави завдання створення найбільш сприятливих із точки зору законодавства умов для його формування, адже право невіддільне від загальносоціальних процесів і з необхідністю реагує на зміни, що відбуваються в реаліях сучасного життя суспільства.

Література

1. Джохадзе Д.В. *Античная философия: проблемы историографии и теории познания*. Москва, 1991. 133 с.
2. Shannon C.E. *A Mathematical Theory of Communication*. *Bell System Technical Journal*. 1948. V. 27. P. 379–423, 623–656.
3. Тофлер Э. *Шок будущего*. Москва : ООО «Издательство АСТ», 2002. 557 с.
4. Винер Н. *Кибернетика и общество*. Москва : Издательство иностранной литературы, 1958. С. 31.
5. Hartley R. V. L. *Information Theory*. *M.I.T. Mathematics Magazine* 1964. P. 63–78.

ЮВІЛЕЙ ПРОФЕСОРА Н.А. МИРОШНИЧЕНКО

7 травня 2019 року к. ю. н., доцент, професор кафедри кримінального права, заслужений юрист України Н.А. Мирошниченко відзначила свій ювілей!

Наталія Анатоліївна народилась 7 травня 1949 р. у м. Одесі в сім'ї службовців

У 1967–1972 роках навчалась на юридичному факультеті Одеського державного (зараз – національного) університету ім. І.І. Мечникова.

У 1972–1974 роках працювала консультантом, старшим консультантом управління юстиції Одеського облвиконкому.

Із вересня 1974 р. – асистент, старший викладач, а після захисту дисертації – доцент кафедри кримінального права Одеського державного університету ім. І.І. Мечникова.

Н.А. Мирошниченко у 1984 р. захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук на тему: «Кримінальна відповідальність за незаконне виробництво, виготовлення, придбання, збереження, перевезення чи пересилання наркотичних засобів» (спеціальність 12.00.08) у Харківській юридичній академії ім. Ярослава Мудрого (зараз – Національний університет імені Ярослава Мудрого). У 1987 р. їй присвоєно вчене звання доцента.

З вересня 1993 р. працювала деканом прокурорсько-слідчого факультету Юридичного інституту Одеського державного університету ім. І.І. Мечникова. Із перетворенням у грудні 1997 р. юридичного інституту в Одеську державну юридичну академію (зараз Національний університет «Одеська юридична академія») пра-

цювала деканом судового-прокурорського факультету, а з жовтня 2005 р. по 2009 р. – директором Інституту прокуратури та слідства. Декілька років професор Н.А. Мирошниченко плідно виконувала обов'язки завідувача кафедри кримінального права.

Професор Н.А. Мирошниченко є одним із видатних представників правової школи Національного університету «Одеська юридична академія» та одним із найбільш признаних спеціалістів у сфері кримінального права в Україні. Напрямок наукової діяльності Н.А. Мирошниченко на сучасному етапі – кримінальне право (склад злочину, кримінальна відповідальність, проблеми осудності та обмеженої осудності), а також проблеми кримінально-правової боротьби з незаконним розповсюдженням наркотиків. Вона є автором більше 150 наукових та науково-методичних робіт, у тому числі низки монографій, навчальних посібників та текстів лекцій та ін.

Під науковим керівництвом професора Н.А. Мирошниченко захищено 12 дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, а троє із її учнів – О.В. Козаченко, Н.А. Орловська, Д.Г. Михайленко – вже стали докторами юридичних наук.

Н.А. Мирошниченко – заслужений юрист України (2002), нагороджена: орденом княгині Ольги III ступеня (2010), знаком «Відмінник освіти України» (1997), почесною відзнакою Верховного Суду України «За вірність закону» (2006). У 2007 р. нагороджена почесною відзнакою одеського міського голови «За заслуги перед містом», подякою від Генеральної прокуратури України (2009), відзнаками президента Національного універси-

тету «Одеська юридична академія» та почесними грамотами керівництва цього університету.

Вітаючи зі славним ювілеєм, ми, редакційна колегія журналу «Юридичний вісник», друзі, колеги, учні, висловлюємо Вам, шановна Наталіє Анатоліївно, нашу глибоку повагу і щире вдячність як виданому викладачу, талановитому вченому, вмілому організатору навчального

процесу, який зробив значний внесок у розвиток української юридичної освіти, чудовому Учителю, чия плідна науково-педагогічна діяльність сприяє вихованню яскравих учених, багатьох поколінь студентів. Від щирого серця бажаємо Вам міцного здоров'я, благополуччя, здоров'я Вам і Вашим близьким, невичерпної творчої енергії і нових наукових досягнень!

